

Koulua koulua käymättömille

MindMe 26.11.2019

Johanna Sergejeff

Poissaolot

- Normeissa ei ole määräyksiä siitä, että tietty määrä poissaoloja johtaisi automaattisesti luokalle jättämiseen; **ei ole määritelty tiettyä tuntimäärää, joka oppilaan olisi osallistuttava koulussa opetukseen.**
- Arviointiperusteet samat kuin yleensä: oppilaan **osaaminen eli tiedot ja taidot suhteessa yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteisiin**
- Oppilas voidaan jättää luokalle, jos vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on hylätty (4) eikä hän erillisessä kokeessakaan osoita saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot PoA 11 §. Oppiaineista saatujen hylättyjen suorituksen perusteella ei siis voida jättää suoraan luokalle, **aina annettava mahdollisuus suoritukseen erillisessä kokeessa opetukseen osallistumatta** joko lukuvuoden aikana tai koulutyön päätyttyä PoA 11 § 1 mom
- Luvaton vs. luvallinen poissaolo – tulisi käsitellä yhdessä

Koulua käymättömät oppilaat, koulupudokkaat, koulukieltäytyjät, koulufoobikot, lintsarit, pinnarit...

School refusal = koulukieltäytyminen (Berg, 1997, 2002)

- Lapsi/uori kieltäytyy menemästä kouluun, joka johtaa usein pitkiin poissaoloihin;
- Lapsi/Nuori on yleensä kotona ja vanhemmat usein tietävät tästä; ei epäsosiaalista käytöstä
- Lapsi/nuori kokee emotionaalista ahdistusta liittyen kouluun menemiseen
- Vanhemmat ovat yrittäneet saada lapsen/nuoren käymään koulua

Truancy = lintaaminen, pinnaaminen

School withdrawal = koulusta vetäytyminen

- Poissaolot liittyvät vanhempien tarpeisiin

School exclusion = kouluympäristön vieroittamat

- Koulu siirtää lapsen/nuoren opiskelemaan kotona esim. aggressiivisuuden takia

Esiintyvyys

- Ei tietoa kansallisesti – kartoitus käynnissä
- 2015 Kouluterveyskysely: enemmän kuin 3 päivää edellisen kuukauden aikana 4,2% tytöistä, 5,0 % pojista (Autio, 2017)
- Kansainvälisesti 4 – 5% oppilaista

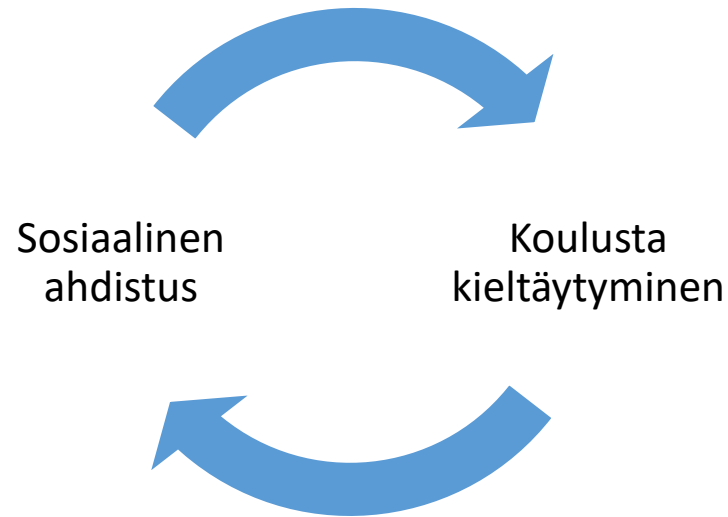

- Ahdistus
- Masennus
- Sosiaalisten tilanteiden pelko
- Ongelmat tunne-elämän säätelytaidoissa
- Negatiiviset ajatukset
- Heikot ongelmanratkaisutaidot
- Kehitykselliset tekijät

Lapsi/nuori

- Onko lapsen vaikea irtautua kotoa?
- Onko hänen vaikea liittyä muiden seuraan?
- Double dilemma

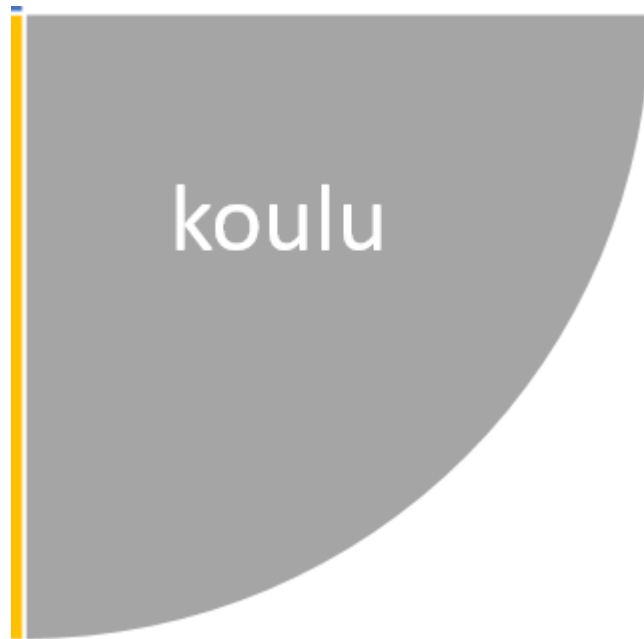

Koti/perhe

- Mielenterveyden ongelmat
- Päihdeongelmat
- Ylisuojelu
- Perheen sisäiset ongelmat

Somaattiset oireet ja vanhemman reaktiot

- Oppimisvaikeudet
- Ennakoimattomuus
- Oppilas-opettaja –suhde
- Yksinäisyys
- Kiusaaminen
- Vähäinen kodin ja koulun välinen yhteistyö

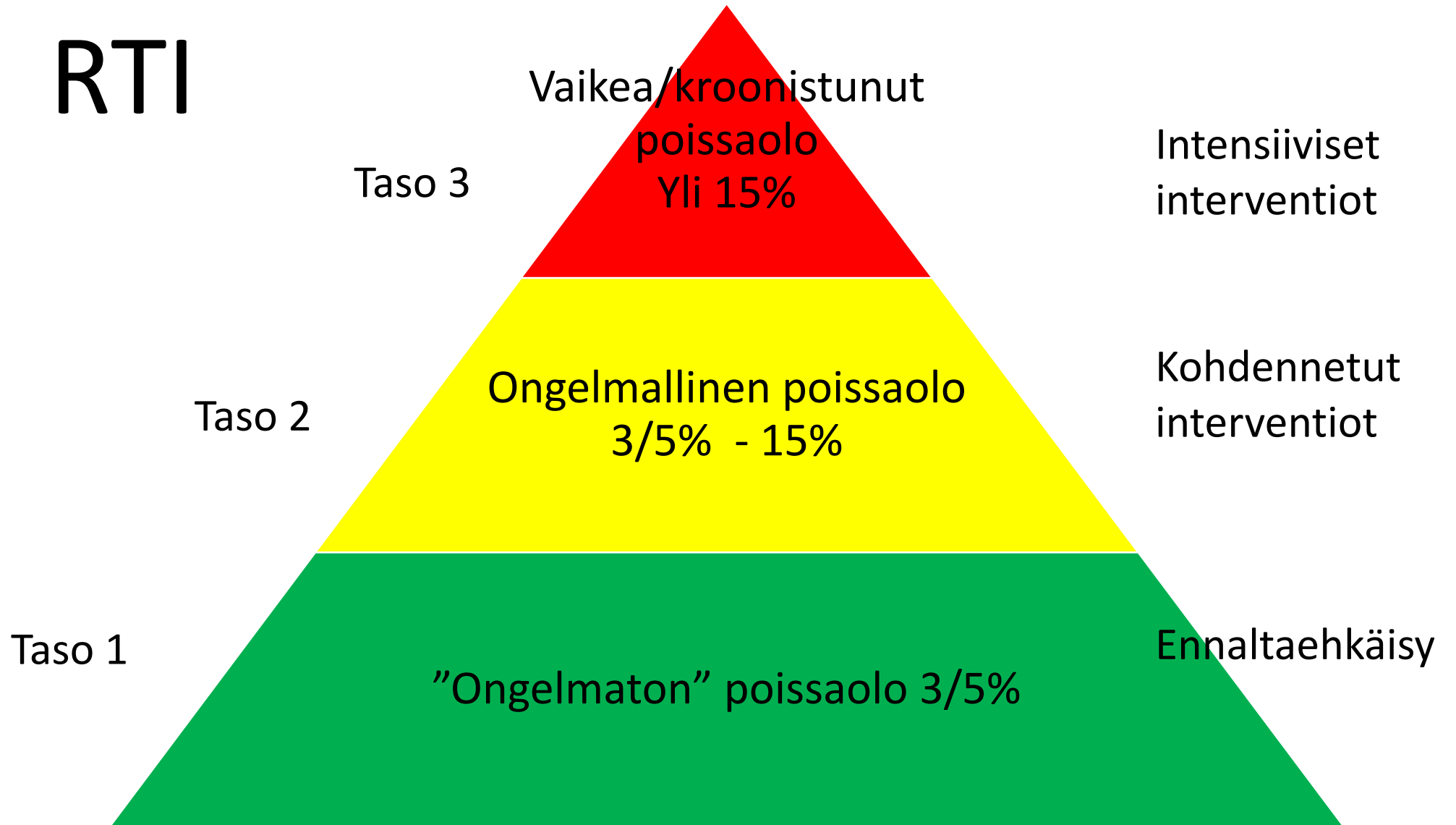
Siirtymät!

Arvioi – ymmärrä - reagoi

1. Altistavat tekijät
2. Nopeuttavat tekijät
3. Ylläpitävät tekijät
4. Suojaavat tekijät

RTI

Poissaolojen lisääntymisen prosessi

Muk. Kearney, 2001

Toimenpidesuunnitelma

1. Poissaolojen seuranta ja puuttumisen portaat
2. Poissaolojen syiden selvittäminen
3. Oppilaan, vanhempien ja toimijoiden sitouttaminen
4. Monialaisen työn koordinointi ja yhteistyö – kuka toimii yhteyshenkilönä, interventiot
5. Koulun osuus: yhteysopettaja, opetuksen räätälöinti yms.

Poissaoloihin (luvatun poissaolo, sairauspoissaolo ja muu huolestuttava poissaolo) puuttuminen perusopetuksessa

[http://www.socca.fi/files/7499/Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen \(perusopetus\).pdf](http://www.socca.fi/files/7499/Poissaolojen_seuranta_ja_niihin_puuttuminen(perusopetus).pdf)

Ennaltaehkäisevä toiminta

Yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä.

Oppilaiden läsnäoloa koulussa seurataan systemaattisesti ja jatkuvasti.

Oppilashuoltohenkilöstön **konsultointi** mahdollisimman matalalla kynnyksellä

Huoli puheeksi

Oppilaan poissaoloista herää huoli kotona/koulussa.

Luokanopettaja/luokanvalvoja **keskustelee** asiasta oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin ja sopii mahdollisesta yhteydenotosta oppilashuollon työntekijään.

Tehdään **perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja kokonaistilanteesta**. Kartoituksen osana voidaan käyttää esim. koulupoissaolokyselyä (SRAS-R).

Yli 30 h

Jos tilanne ei korjaannu selvittelyn ja puhelinkeskustelun jälkeen (poissaoloja yli 30h), opettaja kutsuu koolle **palaverin**.

Palaveri kokoaa yhteen ne toimijat, jotka oppilas ja hänen huoltajansa arvioivat tarpeelliseksi oppilaan koulunkäynnin tukemisessa. Pohditaan myös ketkä muut toimijat voisivat tukea oppilasta.

Useimmiten mukaan kutsutaan myös joku/jotkut oppilashuollon työntekijöistä. Tarvittaessa voidaan muodostaa **monialainen asiantuntijaryhmä**, joka sopii tukitoimista ja seurannasta yhdessä.

Koulun tukitoimet mietitään. Tarvittaessa koulun ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot**.

Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto harkittava.

Yli 50 h

Tarvittaessa (kun poissaoloja yli 50h) kutsutaan mukaan koulun ulkopuolisia toimijoita **monitoimijaiseen yhteistyöhön** ja pohditaan puuttumisen keinoja.

Sovitaan yhdessä, miten oppilaan tilanteen etenemistä seurataan ja kuka siitä miltäkin osin vastaa.

Sovitaan myös **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** oppilaan asioissa.

Koulun tukitoimet mietitään. Koulun ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot ja yhteistyö**.

Tilannetta seurataan jatkuvasti. Lastensuojeluilmoitus harkittava.

Yli 70 h

Mikäli tukitoimet ja seurantapalaverit eivät auta ja poissaoloja kaikesta huolimatta on jatkuvasti/runsaasti (yli 70h), tehdään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta.

Koulu on tässä vaiheessa selvittänyt poissaolojen syitä omalta osaltaan ja käyttänyt koulun tukitoimia monipuolisesti.

Lastensuojeluilmoituksen pohjana on huoli poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä ja normaalin kehityksen ja koulunkäynnin vaarantumisesta. Ilmoituksessa mainitaan koulussa jo tehdyt kartoitukset, tukitoimet sekä huoltajien kanssa tehty yhteistyö.

Sovitaan myös **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** oppilaan asioissa.

Mikä motivoi poissaoloon?

Johanna Sergejeff

SRAS

School Refusal Assessment Scale (Kearney 2007)

Koulupoissaolokysely

- Pyritään selvittämään mistä poissaolo johtuu
- 24 kysymystä, jotka pisteytetään ja saadaan suoraan näkymä ko. syihin
- Ei sisällä ympäristöön tai kiusaamiseen liittyviä asioita
- Käännetty osana pääkaupunkiseudun LAPE-työskentelyä
- Löytyy osoitteesta:

www.socca.fi

ISAP (Knollmann, M. 2018)

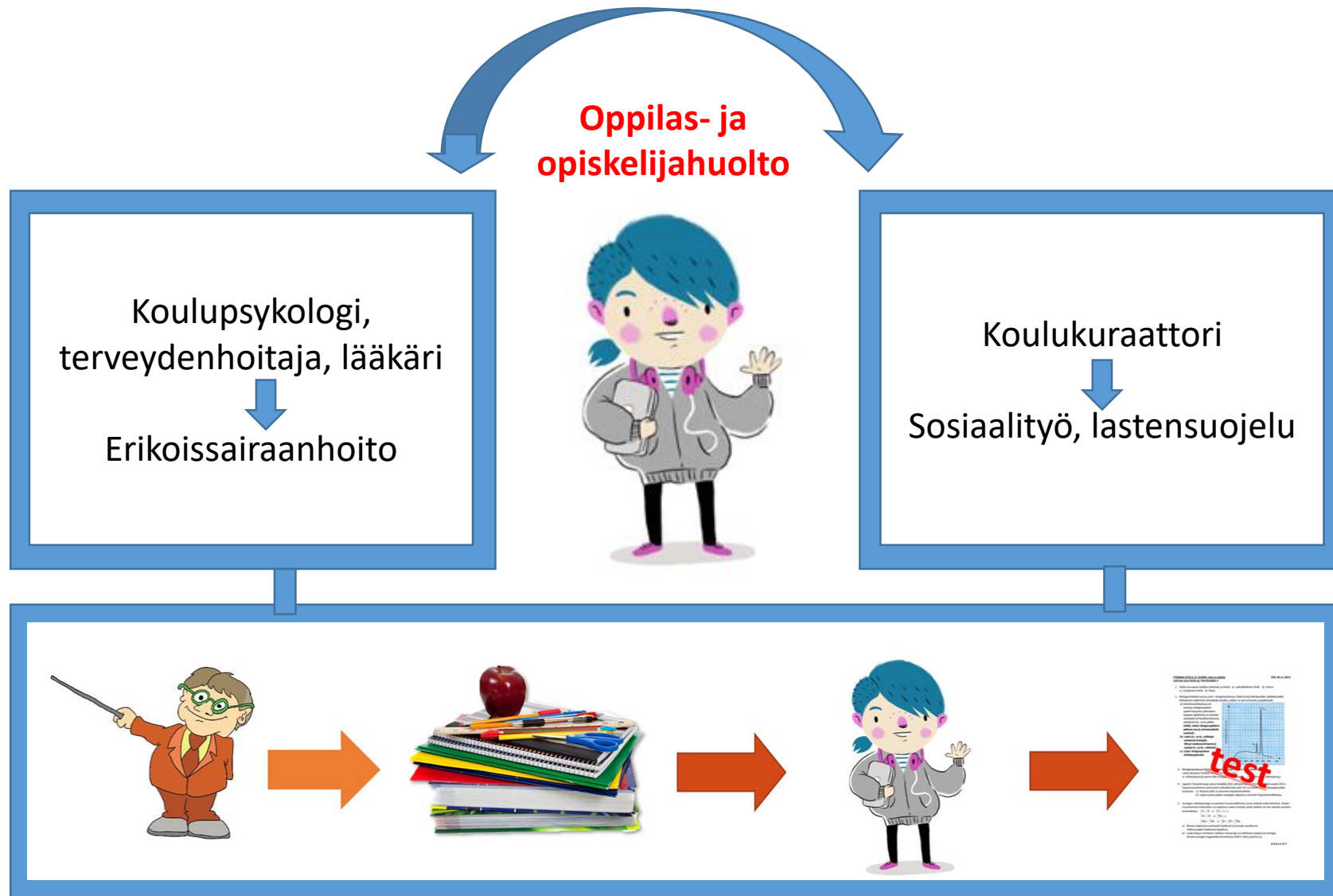
Inventory of School Attendance Problems

- Huomioi myös perheeseen ja kouluympäristöön liittyviä seikkoja
- 48 kysymystä
- Voidaan käyttää poissaolojen syiden kartoittamiseen
- Oppilaat arvioivat sekä oireen vaikeutta, että sen vaikutusta koulunkäyntiin
- Validoitu 8 – 19 –vuotiaille
- Suomennettu osana Monni Online-hankketta
- Pilotoinnit menossa 2019

Koulupoissaolojen oireet ja syyt (ISAP)

ISAP-luokka	Oirepisteet	Vaikutus poissaoloon
masennus:	0,00	0,00
sosiaalisten tilanteiden pelko:	0,00	0,00
eroahdistus:	0,00	0,00
esiintymisjännitys:	0,00	0,00
avoimen paikan pelko/paniikki:	0,00	0,00
somaattiset kivut:	0,00	0,00
kiinnostumattomuus koulusta:	0,00	0,00
aggressiivisuus:	0,00	0,00
ongelmat koulukavereiden kanssa:	0,00	0,00
ongelmat opettajan kanssa:	0,00	0,00
vastenmielisyyttä kohtaan:	0,00	0,00
ongelmat perheessä:	0,00	0,00
ongelmat vanhempien kanssa:	0,00	0,00

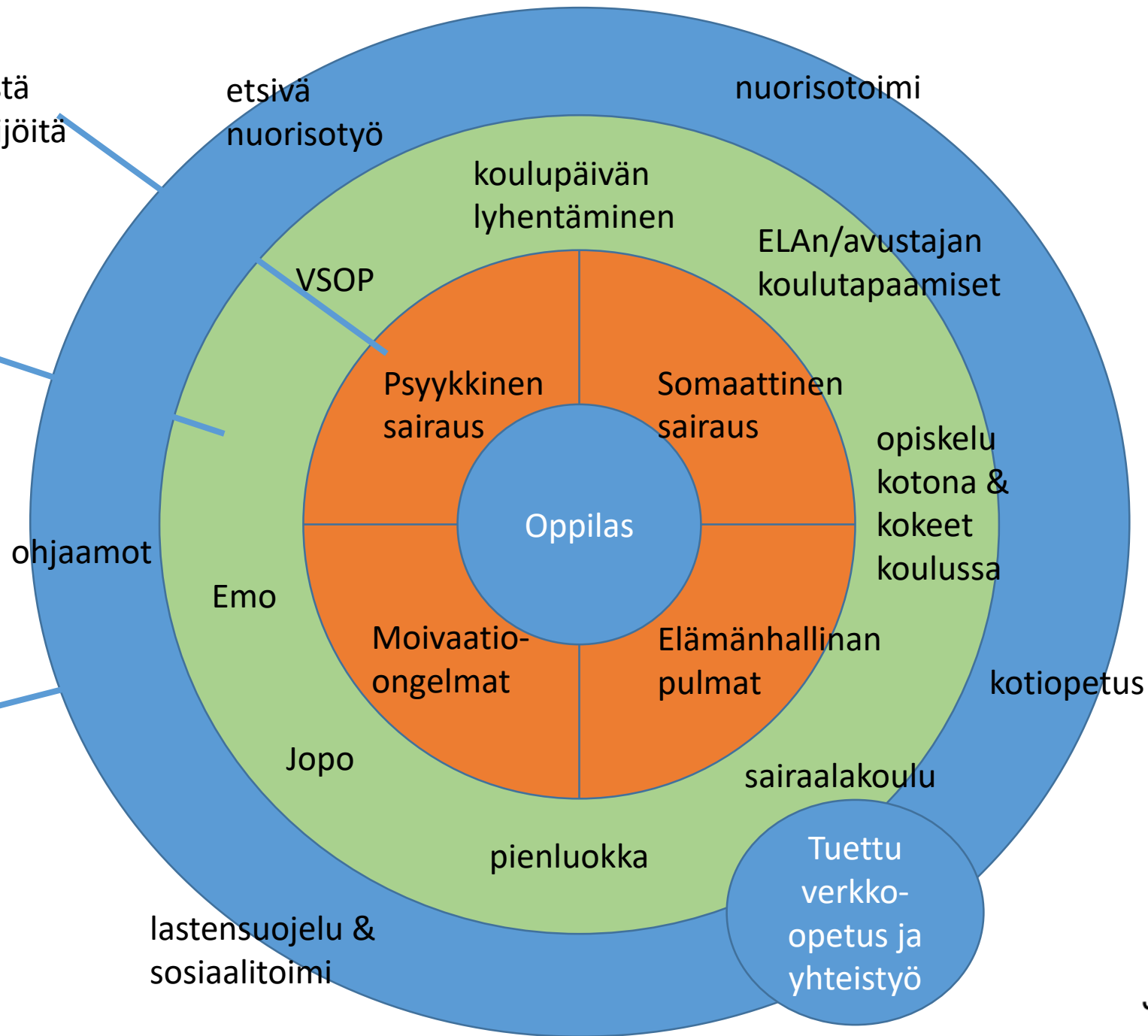
Ennen koulua tai koulussa	Sopii minuun				Tämän vuoksi olen poissa koulusta / koulunkäynti tuntuu vaikealta			
	ei sovi minuun lainkaan/ koskaan	sopii minuun hiukan/ joskus	sopii minuun melko hyvin/ usein	sopii minuun erittäin hyvin/ hyvin usein	ei sovi minuun lainkaan/ koskaan	sopii minuun hiukan/ joskus	sopii minuun melko hyvin/ usein	sopii minuun erittäin hyvin/ hyvin usein
10...tunnen itseni sairaaksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11...tunnen, että opettajat painostavat minua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12...pelkään muille ihmisille puhumista tai sitä, että muut puhuvat minulle.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13...tunnen, että vanhempani kohtelevat minua epäreilusti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14...ajattelen, että käyn huonoa koulua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15...haluaisin mieluummin tehdä jotain ulkona sen sijaan, että olen koulussa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Koulussa käymistä
vaikeuttavia tekijöitä

Koulun tarjoamat
tukitoimet ja
opintojen
räätälöinti

Verkoston
tarjoamat
tukitoimet

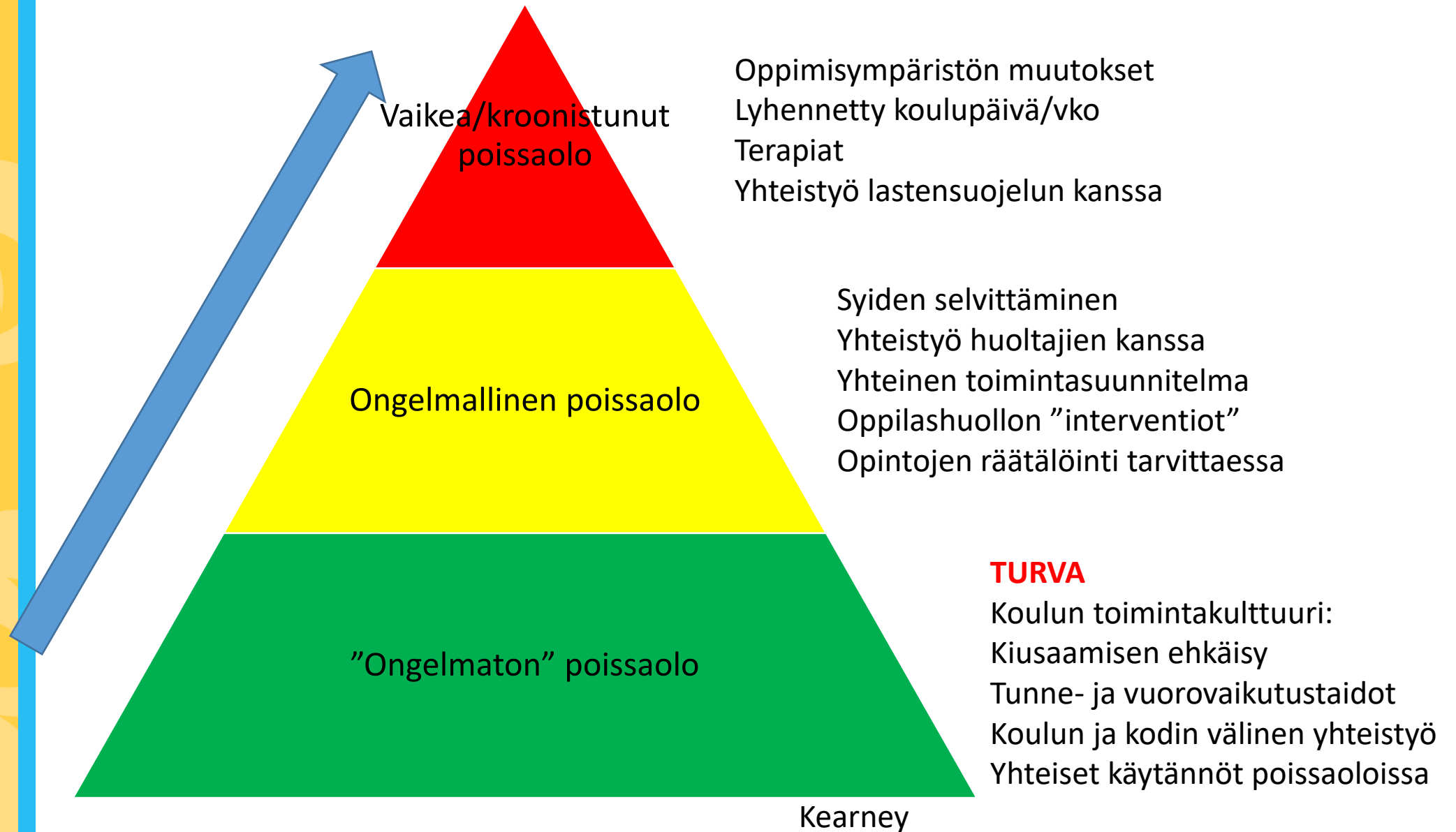

Yhteistyö vanhempien kanssa

- Luottamus
- Psykoedukaatio - vanhemmuustyyli
- Kotiin jäämistä edesauttavien palkintojen tunnistaminen ja vähentäminen
- Selvät, yhteiset odotukset
- Suostuttelu – neuvottelu - pakottaminen

Interventiot eri tasoilla

Kognitiivinen käyttäytymisterapia

- Selviytymistaidot ja –mallit
- Siedättäminen
- Lyhytterapioita, joiden tehosta on tutkimusperusteita näyttöä
- Hemmasittare malli

Räätälöintiä koulussa

- Järjestelyt koulussa
 - Paikka
 - Aika
- Turvallisten ihmisen verkosto
- Pedagoginen tuki
 - Tavoitteet, aikataulu, materiaalit
- Monipuolinen arviointi
 - Mahdollisuus monipuoliseen näyttöön

Sulautuvan oppimisen malli

Kotona opiskelun
tuki Tuuvessa

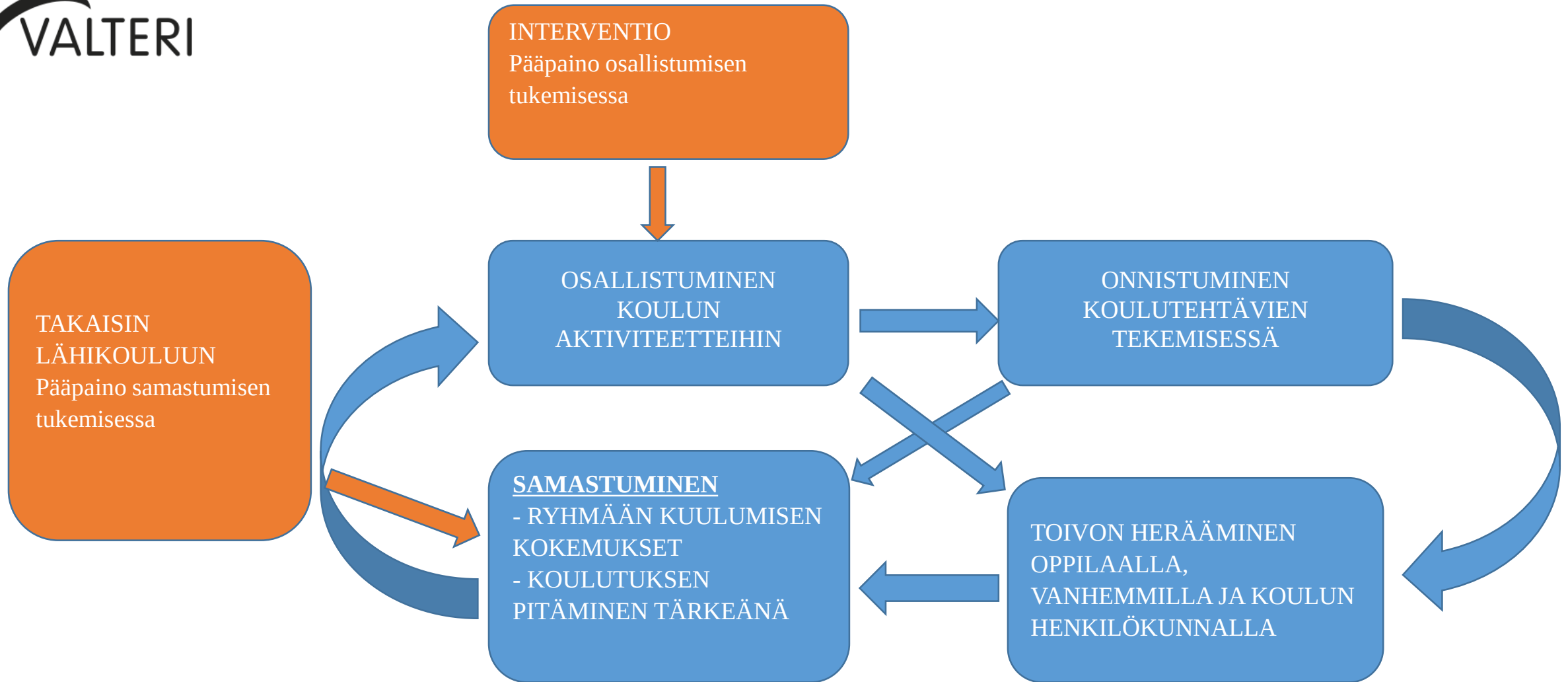
Tuki kohti lähikoulua

<https://otavanopisto.muikkuverkko.fi>

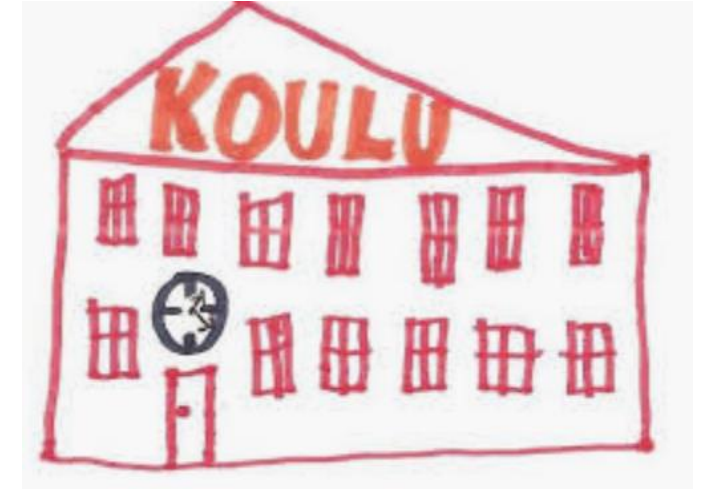
www.tuuve.fi

Participaatio-identifikaatio malli (Finn, 1989; Finn & Zimmer, 2012
as cited in Virtanen, T. Takaisin kouluun, 2019)

Kouluun paluu...

- Selkeät toimintamallit
- Mitä esteitä voidaan madaltaa?
- Valmistele nuoren paluuta kouluun
- Valmistele muita oppilaita ja opettajia
- Työskentele vanhempien kanssa
- Seuraa läsnäoloja (esim. check and connect)
- Tee suunnitelma fyysisten oireiden varalle
- Vahvista pieniä onnistumisia!

**Toimintamalli
tilanteessa, jossa
lapsella on vakavia
koulunkäyntiongelmia
ja lastensuojelutarve**

.....

Prosessit, toimintamallit
ja vastualueet

<https://thl.fi/documents/647345/808044/Toimintamalli+tilanteessa+jossa+lapsella+on+vakavia+koulunk%e4ynti+ongelmia+ja+lastensuojelutarve+2014.pdf/0e49e2d5-61a3-41c1-ba49-489077ed9447>

Kehittämistyötä

- VIP-verkoston Kouluakäymättömien teemaryhmä
 - Kokoontumisajot 25.3.2020 Helsingissä, VIP-verkosto
 - Tutkijakollegio, VIP-verkosto
kansallisen monialaisen tutkimuksen koordinointi
- ISAP –kartoituksen pilotointi menossa
- Insa.network

Lisätietoa

- Takaisin kouluun – koulua kouluakäymättömille, toim. lines Palmu (Valteri) 1/2020
- Hemmasittare – käännös 12/2019
- Pienen oppaan kieliversiot <https://vip-verkosto.fi/materiaalit/koulua-kaymattomat-lapset-muuta-materiaalia/>

Kiitos!

[Johanna.sergejeff@
valteri.fi](mailto:Johanna.sergejeff@valteri.fi)

